

دکتر سید حسین عبادی

ارزشیابی آموزشی

دکتر سید حسین عبادی

۱۴۰۲

مهرماه

[دکتر
عبادی]

نگاه کلی به درس

<p>دروس پیش نیاز: مقدمات روش تحقیق کمی و کیفی (۱۲۲)، سنجش و اندازه گیری (۱۲۳)، آمار توصیفی (۱۲۰) و آمار استنباطی (۱۲۱)</p>	نظری	پایه	نوع واحد	تعداد واحد: ۲	<p>عنوان درس به فارسی: ارزشیابی آموزشی</p> <p>عنوان درس به انگلیسی: Educational Evaluation</p>
	عملی			اصلی	
	نظری ★	تخصصی			
	عملی			اختیاری	
	نظری				
	عملی				
	نظری				
	عملی				
<p>آموزش تکمیلی عملی: ☐ دارد ☒ ندارد</p> <p>سفر علمی ☐ کارگاه ☐ آزمایشگاه ☐ سمینار ☐</p>					

اهداف درس:

ارزشیابی در رده کارهای پژوهشی محسوب می‌شود که از روشهای کمی و کیفی و آمیخته و شیوه‌های رسمی و غیررسمی برای گردآوری اطلاعات دربارهٔ فعالیت‌های آموزشی استفاده می‌کند تا از این طریق بتواند آن فعالیت، برنامه یا دوره را درک، درباره‌اش داوری، و به بهبود آن کمک کند. بدین ترتیب، ارزشیابی برنامه‌های آموزشی، نه تنها یک فعالیت علمی است، بلکه در حل مشکلات و مسائل نظام‌های اجتماعی نیز می‌توان از آن استفاده کرد. بدین طریق فراگیران و دانشجویان از بنیان‌های ارزشیابی به عنوان یک عرصه مطالعه و تجربه آگاه می‌شوند و ارتباط ارزشیابی را با دیگر عرصه‌ها درک می‌کنند. هدف اصلی این درس تعیین اثرات برنامه آموزشی، تعیین دگرگونی‌هایی که بر اثر آموزش در شاگردان یا فراگیران به وجود آمده، همراه با توصیه‌ها، پیشنهادها، و نوعی داوری ارزشی در جهت بهبود فعالیت‌های آموزشی است

ارزشیابی واحد و منابع درس

ارزشیابی:

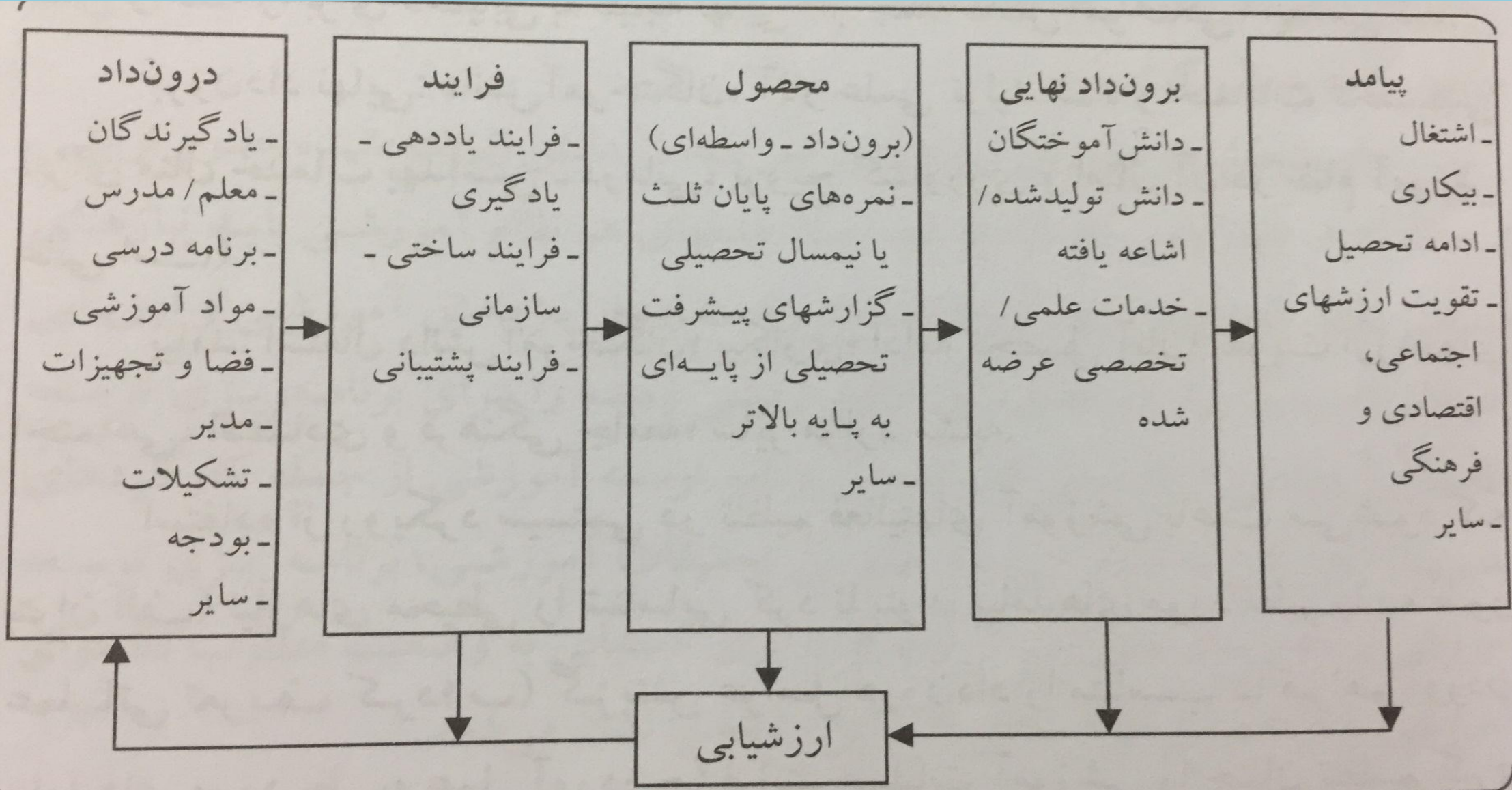
پروژه	آزمون‌های نهایی		میان ترم	ارزشیابی مستمر
	عملکردی	نوشتاری		
		★	*	

منابع اصلی:

- کیامنش، علیرضا (۱۳۹۲). روش‌های ارزشیابی آموزشی. انتشارات دانشگاه پیام نور.
- ولف، ریچارد ام. (۱۳۸۶). ارزشیابی آموزشی: مبانی سنجش توانایی و بررسی برنامه. ترجمه کیامنش، علیرضا. مرکز نشر دانشگاهی. چاپ ششم.
- هومن، حیدرعلی (۱۳۷۵). زمینه ارزشیابی برنامه‌های آموزشی. نشر پارسا.
- یازرگان، عباس (۱۳۹۱). ارزشیابی آموزشی: مفاهیم، الگوها و فرایندهای عملیاتی. تهران: انتشارات سمت.
- سیف، علی اکبر (۱۳۹۲). اندازه‌گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. نشر دوران. ویرایش پنجم.

نظام آموزشی

ارزیابی یادگیرندگان

هدف از ارزیابی یادگیرندگان آن است که درباره ی رفتار ورودی شرکت کنندگان در برنامه ها یا دوره های آموزشی قضاوت به عمل آید و مطلوبیت ویژگی های آنان در رابطه با مشخصات برنامه ها یا دوره های یاد شده آشکار شود.

بوسیله ی ارزیابی رفتار ورودی یادگیرنده می توان **درباره ی ضرورت آموزش جبرانی و یادگیری پیش نیازهای آموزشی** تصمیم گیری کرد.

جنبه ی دیگر ارزیابی یادگیرنده مربوط به قضاوت درباره ی پیشرفت تحصیلی در فرآیند اجرای نظام آموزشی است. نتایج حاصل از این نوع ارزیابی به منظور **عرضه ی بازخورد مورد استفاده** قرار می گیرد.

سرانجام در مرحله ی بعدی ارزیابی عملکرد یادگیرنده در پایان نیم سال تحصیلی به عنوان برون داد واسطه ای انجام می شود.

هدف از این عمل نیز فراهم آوردن بازخورد لازم برای بهبود کیفیت نظام آموزشی است.

ارزیابی یادگیرندگان

ارزیابی عوامل درون داد

یادگیرنده
مدرس
برنامه ی درسی

مهمترین عوامل درون داد نظام آموزشی

ارزیابی هر یک از این عوامل می تواند در بهبود کیفیت نظام آموزشی تاثیر بسزایی داشته باشد.

(دکتر
عبادی)

مفهوم شناسی: اندازه گیری و آزمون

- اندازه گیری عبارت است از فرایندی که تعیین می کند یک شخص یا یک شی تا چه میزان از « یک ویژگی» برخوردار است « گی ۱۹۹۱ »
- اندازه گیری از کاربرد ابزارهای پیشرفته و پیچیده الکترونیکی تا امتحانات مداد، کاغذی، کتبی، مقیاس های درجه بندی و فهرست های واریسی را شامل می شود « پین ۲۰۰۳ ».
- اندازه گیری شیوه نسبت دادن یک عدد (که معمولاً به آن نمره گفته می شود) به یک صفت یا ویژگی معین یک شخص به گونه ای که آن عدد درجه ای از آن صفت یا ویژگی را که آن شخص از آن برخوردار است را نشان دهد « نیکتو ۲۰۰۱ »
- تعریف آزمون: اندازه گیری یک فرایند است، این فرایند نیاز به یک وسیله دارد که به آن آزمون می گویند.
- آزمون وسیله ای است برای اندازه گیری صفات فیزیکی (جسمی) و روانی، چون متخصصین اندازه گیری به ویژگی های روانی مورد نظر برای اندازه گیری دسترسی ندارند ناچار به اندازه گیری رفتارهایی که معرف ویژگی روانی است می پردازند. رفتار چون متنوع و فراوان است نمی توان به اندازه گیری همه آن ها دست یافت، بنابراین نمونه ای از رفتار مورد بررسی قرار می گیرد.
- « آزمون وسیله یا روشی است نظام دار (یا نظام مند) برای اندازه گیری نمونه ای از رفتار است
- نیکتو (۲۰۰۱) در تعریف اصطلاح آزمون گفته است: آزمون به عنوان یک ابزار با یک شیوه نظام دار مشاهده و توصیف ویژگی های دانش آموزان با یک مقیاس عددی یا یک طرح طبقه بندی را به کار می بندد تعریف می شود

مفهوم شناسی: سنجش

- سنجش یک اصطلاح کلی است و به صورت فرایندی تعریف می شود که برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز تصمیم گیری درباره دانش آموزان، برنامه های درسی و سیاست های آموزشی. مورد استفاده قرار می گیرد «اگن و گاوچاک ۲۰۰۱»
- ونگلینز (۱۹۹۳) در تعریف سنجش گفته است:
- سنجش به یک تحلیل جامع و چند وجهی از عملکرد گفته می شود. او هم چنین در مقایسه سنجش و آزمون از قول کرانباخ نقل کرده است: «... سنجش شامل استفاده از فنون مختلف است و تاکید زیادی بر مشاهده عملکرد دارد»
- سنجش نوعی تحلیل بالینی و پیش بینی عملکرد است در حالی که آزمون یک وسیله اندازه گیری است.

مفهوم شناسی ارزشیابی

- تحصیل و آموزش برای برآوردن اهداف مشخصی صورت می پذیرد. اهداف تحصیلی و آموزشی زمانی تحقق می یابد که ابزارهای آن به درستی پیش بینی شده باشند و به درستی به کار گرفته شوند.
- ارزشیابی ابزاری مناسب و اثربخش برای فعلیت بخشیدن به اهداف آموزشی تلقی می شود که با به کارگیری آن می توان میزان کارآیی برنامه ها و تحقق اهداف را سنجید و بر اساس آن برنامه را تقویت یا ترمیم نمود و یا احیاناً تغییر داد.
- ارزشیابی چیست؟ چه جایگاهی دارد؟ تقسیمات آن کدام است؟ با چه موانعی رو به رو است؟ و چگونه می توان مدلی از ارزشیابی را ارائه نمود که کارآمد و مؤثر باشد و بتواند برآورنده اهداف آموزشی و برآوردکننده میزان پیشرفت باشد؟
- درباره مفهوم ارزشیابی اتفاق رأی وجود ندارد، چنانکه در بسیاری از مقولات علوم انسانی این عدم اتفاق، پدیده ای است که به پیچیده شدن مباحث و دشواریابی آن یا مجادلات دامنه دار و کم فایده دامن زده است. در هر صورت برخی از تعاریف عرضه شده را که مشهورترند برمی شمیریم: اما قبلاً گفتن این نکته ضرورت دارد که برخی از تعاریف ارائه شده، ارزشیابی به معنای عام را بیان می دارد (تعاریف ۱ و ۲) و برخی دیگر به صورت ضمنی یا صریح، ارزشیابی تحصیلی را مورد توجه قرار می دهد (تعاریف ۳ و ۴).

مفهوم شناسی ارزشیابی

- ۱. در کلی ترین سطح، ارزشیابی را به «سنجش شایستگی تعریف کرده اند.
- اما این تعریف کمک زیادی در فهم دقیق معنای ارزشیابی به دست نمی دهد؛ زیرا دریافت و تعیین معنای دقیق دو واژه سنجش و شایستگی به فهم خواننده واگذار شده است.
- ۲. بر اساس تعریف دیگر «فرآیند استفاده از اندازه گیری در تصمیم سازی را ارزشیابی» گویند؛ یعنی ارزشیابی بر دو پایه استوار است؛ اندازه گیری و تصمیم سازی، در واقع زمانی فرآیند آموزشی به انجام می رسد که از یک سو مبتنی بر داده ها و مشاهدات قابل اندازه گیری باشد و از سوی دیگر تصمیم آموزشی بر آن مبتنی گردد.
- ۳. ارزشیابی عبارت است از «فرآیند تعیین میزان تغییرات در رفتارهایی که واقعاً صورت گرفته است» این تعریف بر دو مسأله اساسی تأکید دارد.
- اول آنکه ارزشیابی باید رفتارهای فراگیر را اندازه گیری نماید؛ زیرا ایجاد تغییر در رفتارها مقصود هدف های آموزشی است.
- دیگر آنکه ارزشیابی باید بیش از یک بار صورت گیرد؛ زیرا تغییر رفتارها در طول زمان میسر است و برای اندازه گیری آن به ارزشیابی مستمر نیاز است
- ۴. ارزشیابی پیشرفت تحصیلی عبارت است از: «فرآیندی منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یادگیرندگان در رسیدن به هدف های آموزشی».
- منظور از فرآیند منظم آن است که ارزشیابی باید طبق برنامه و روال منظم انجام گیرد از این رو مشاهدات بی نظم و ترتیب از رفتار فراگیران را نمی توان ارزشیابی نامید.
- ارزشیابی به معنی تعیین ارزش و داوری کردن است.

مفهوم شناسی ارزشیابی

- مقصود از گنجاندن «هدف های آموزشی» در تعریف، آن است که در ارزشیابی، هدف های آموزشی حتماً باید از پیش تعیین شده باشند و ارزشیابی بر آن هدف ها مبتنی گردد.
- به نظر می رسد که تعریف اخیر معطوف به ارزشیابی تحصیلی و کاربردی است! زیرا اولاً با آوردن قید منظم، فرآیند ارزشیابی قاعده مند، قانون پذیر و منضبط نشان داده شده است و ثانیاً با یادآوری هدف های آموزشی مشخص شده است که ارزشیابی باید پیگیر میزان پیشرفت هدف یابی باشد که در آموزش گنجانده شده است و امر آموزش برای تحقق آن هدف ها صورت می پذیرد.
- کروناخ : (cronbach)
- ارزشیابی را جمع آوری و به کار گیری اطلاعات در جهت اتخاذ تصمیم برای یک برنامه آموزشی تعریف می کند.
- بی بی (Beeby) ارزشیابی را فراگرد جمع آوری و تفسیر منظم شواهدی که در نهایت به قضاوت ارزشیابی نظر به این که به اقدام شخصی بیانجامد ، می داند. ابعاد این تعریف : جمع آوری شواهد ، تفسیر ، قضاوت و تصمیم گیری است.
- استا فل بیم : ارزشیابی را فرایند، تعیین کردن (Delineating) ، به دست آوردن (Obtaining) و فراهم ساختن (Providing) اطلاعات مفیدی برای قضاوت در تصمیم گیری ها تعریف کردند.
- ارزشیابی به یک فرآیند نظام دار برای جمع آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات گفته می شود به این منظور که تعیین کند آیا هدف های مورد نظر تحقق یافته اند یا در حال تحقق یافتن هستند و به چه میزان
- تعریف کیفیت: (در ارزشیابی پیشرفت تحصیلی) کیفیت عبارتست از دانش، مهارت ها و توانایی هایی که از دانش آموزان پس از آموزش انتظار می رود «نیکتو ۲۰۰۱»

مفهوم شناسی ارزشیابی

- مثال: تعیین کیفیت افراد در یک مسابقه مقاله نویسی یا مرور نوشته های دانش آموز و مرور نمره های وی.
- علاوه بر ارزشیابی پیشرفت درسی دانش آموزان، ارزشیابی با موضوع های دیگری سرو کار دارد. مثال: عملکرد معلمان و مدیران، روش های آموزشی، برنامه های درسی دوره های آموزشی، مواد آموزشی، پروژه های آموزشی و سازمان های آموزشی.
- یک ارزشیاب، ابتدا هدف های کلی برنامه درسی را مشخص می کند و سپس میزان تحقق آن ها را بررسی می کند.
- ورتن و سندرز (۱۹۸۷) دو تن از صاحب نظران حوزه ارزشیابی آموزش گفته اند در آموزش و پرورش، ارزشیابی به یک فعالیت رسمی گفته می شود که برای تعیین کیفیت، اثربخشی یا ارزش « یک برنامه، فرآورده، پروژه، فرآیند، هدف یا برنامه درسی » به اجرا در می آید

□ جمع بندی مقایسه اندازه گیری، آزمون، سنجش و ارزشیابی با یکدیگر:

- ارزشیابی برای داوری درباره کیفیت موضوع است و ارزش اطلاعات به دست آمده را بررسی می کند. که مستلزم تحلیل و تفسیر اطلاعات جمع آوری شده است. اطلاعات مورد نیاز ارزشیابی آموزشی که کمک اندازه گیری (آزمون) و سنجش جمع آوری می شود. البته سنجش یک فرآیند مبتنی بر مشاهده عملکرد است در حالی که آزمون یک وسیله اندازه گیری است.

مقیاس های اندازه گیری

□ آنچه در هر مطالعه مورد توجه قرار می گیرد، اندازه گیری ویژگی ها یا صفات اشخاص و اشیا است بوسیله اعداد یا نمرات نسبت داده شده.

□ مثلاً وقتی برای سنجش نگرش مردم نسبت به مجموعه های تلویزیونی از پرسشنامه استفاده می کنیم، برای تعیین نمره ی هر شخص عدد یا اعدادی را در نظر می گیریم. بسته به اینکه چه چیزی و چگونه اندازه گیری می نماییم اعداد به دست آمده ویژگی های متفاوتی خواهند داشت. این ویژگیهای متفاوت اعداد را مقیاس های اندازه گیری می نامیم.

□ بنا به تعریف مقیاس مجموعه ای عدد (یا نمادهای دیگر) است که ویژگی های آن ها بر ویژگی های تجربی اشیا که اعداد به آن ها نسبت داده می شوند منطبق است (کوهن و سورد، لیک ۲۰۰۲،)

□ مقیاس های اندازه گیری را در چهار سطح می توان اندازه گیری کرد:

- ✓ اسمی
- ✓ ترتیبی
- ✓ نسبی
- ✓ فاصله ای

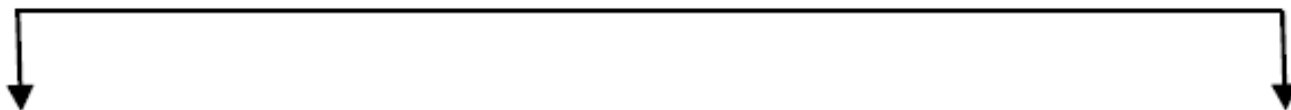

مقیاس های اندازه گیری (۱) اسمی

عملیات مجاز آماری: شمارش فراوانی و تعیین نما
عملیات مجاز ریاضی: انجام هیچ یک از چهار عمل اصلی جمع، تفریق، ضرب و تقسیم در این مقیاس میسر نیست.

- ❖ اندازه گیری اسمی مستلزم جای دادن اشیا یا افراد در طبقاتی است که از نظر کیفی با هم متفاوت هستند.
- ❖ یک مثال ساده در این مورد متغیر جنسیت است. در سطح اندازه گیری اسمی استفاده از اعداد تنها به منظور مشخص کردن طبقات می باشد و هیچ رابطه ای که با اعمال ریاضی مطابقت کند بین آن ها وجود ندارد.
- ❖ اعداد به کار رفته در یک مقیاس اسمی معرف مقدار مطلق یا نسبی هیچ ویژگی نیستند.

مقیاس اسمی

۲- طبقه بندی

اعداد و ارقام برای طبقه بندی اشیا و افراد استفاده می شود بدون این که مفهوم ریاضی داشته باشند.

۱- اسم گذاری

در این مقیاس از ارقام و اعداد برای اسم گذاری و تشخیص اشیا و افراد استفاده می شود. بدون این که مفهوم ریاضی داشته باشند

مقیاس های اندازه گیری (۲) ترتیبی

- دسته ای از افراد و اشیا با توجه به یک صفت از بزرگ به کوچک (یا بالعکس) مرتب شده اند.
- معلوم نیست هر یک از اشیا چقدر از آن صفت را دارند.
- و نیز مشخص نیست این اشیا یا افراد از لحاظ صفت مورد اندازه گیری چقدر با هم فاصله دارند
- عملیات مجاز آماری: شمارش فراوانی، تعیین نما، محاسبه میانه، محاسبه درصدها و محاسبه ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن
- عملیات مجاز ریاضی: هیچ یک از چهار عمل اصلی جمع، تفریق، ضرب و تقسیم
- مقیاس های ترتیبی برای ما امکان رتبه بندی ترتیب سطوح متغیر مورد بررسی را فراهم می آورد.

- برای مثال چهارویژگی داشتن روابط عمومی قوی، تجربه کافی، تحصیلات مرتبط و کار کردن به صورت مستقل، را در نظر می گیریم و از پاسخگویان می خواهیم این صفات را برحسب درجه اهمیت آن ها از ۱ تا ۵ رتبه بندی کنند. به این ترتیب تفاوت ارجحیت هر مقوله از دید پاسخگو تعیین می شود.

- با این حال یکی از مشکلات مقیاس ترتیبی آن است که هر چند محقق می تواند تفاوت های مورد نظر را برحسب بزرگتر – کوچکتر بودن، بهتر – بدتر بودن و غیره رتبه بندی کند ولی قادر نیست فاصله ی این تفاوت ها را بدست آورد. به عبارت دیگر مقادیر حاصل در مقیاس ترتیبی فاقد معنای کمی و عددی هستند. علت این امر آن است که در مقیاس ترتیبی هیچ مبدایی وجود ندارد تا ارزش ها نسبت به آن سنجیده شوند.

مقیاس های اندازه گیری (۳) فاصله ای

- در آن رتبه ی اشیاء (یا افراد) با توجه به یک صفت مشخص است.
- معلوم است که اشیاء (یا افراد) از لحاظ صفت مورد اندازه گیری چقدر از هم فاصله دارند
- اما هیچ اطلاعی از مقدار قدر مطلق مورد نظر برای هیچ یک از افراد در دست نیست
- عملیات مجاز آماری: محاسبه نما، میانه، میانگین، انحراف معیار، ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن، ضریب همبستگی گشتاوری پیرسون
- عملیات مجاز ریاضی: جمع و تفریق مجاز است، ضرب و تقسیم مجاز نیست.
- ویژگی عمده ی مقیاس فاصله ای آن است که به ارزش های آن نمره های عددی تعلق می گیرد. این مقیاس علاوه بر آن که اطلاعات مربوط به مقیاس های طبقه ای و ترتیبی را در بر دارد، اطلاعات اضافی در مورد تفاوت ها به دست می دهد.
- برای مثال دو دمای ۳۰ و ۴۰ درجه در نظر بگیرید. این دو دما با یکدیگر تفاوت دارند، دمای ۴۰ بیشتر از ۳۰ است و همچنین دقیقاً ۱۰ درجه تفاوت وجود دارد. به این ترتیب در این مقیاس می توان روشهای آماری مختلف مانند محاسبه میانگین، واریانس، همبستگی و.. را انجام داد.
- لازم به ذکر است که این مقیاس از نقطه ی صفر مطلق شروع نمی شود ولی می توان برای آن صفر قراردادی برگزید. به طور مثال اگر سه نفر در یک آزمون روانشناسی نمرات ۳۰ و ۱۵ گرفته باشند نمی توان گفت نمره ۳۰ معرف دو برابر بودن دانش فرد نسبت به فرد با نمره ۱۵ است.

مقیاس های اندازه گیری (۴) نسبتی

- (۱) در آن رتبه اشخاص با توجه به یک صفت معلوم است.
- (۲) فاصله اشخاص معلوم است.
- (۳) علاوه بر این ها فاصله حداقل یکی از اشخاص از یک صفر منطقی معلوم است.
- اندازه گیری طول، وزن، حجم و سایر صفات فیزیکی افراد با مقیاس نسبتی عملی است. اما اندازه گیری متغیرهای روانی و پرورشی با این مقیاس به ندرت میسر است
- عملیات مجاز آماری و ریاضی: در این مقیاس همه عملیات آماری و ریاضی مجاز است. این مقیاس نه تنها دارای تمام ویژگی های مقیاس های ذکر شده است بلکه دارای مبدأ مطلق یا صفر حقیقی نیز می باشد و بنابراین امکان محاسبه نسبت های مختلف از لحاظ صفت مورد نظر در این مقیاس وجود دارد.
- متغیرهایی مانند سن، نرخ مرگ و میر، وزن، قد افراد، جمعیت و ... از این دسته مقیاس است

انواع آزمون های مورد استفاده در آموزش و پرورش

(۱) آزمون های توانایی

(۲) آزمون های عاطفی

- آزمون های توانایی آموخته ها، استعدادها و مهارت های افراد را می سنجد:
- دسته ای از این آزمون ها توانایی های شناختی را می سنجد که برای فعالیت های ذهنی و فکری و تحصیلی کاربرد دارند. دسته ای دیگر توانایی های روان حرکتی را می سنجد که برای فعالیت های صنعتی، تربیت بدنی، نظامی و ... به کار می روند.
- ویژگی مهم این آزمون ها این است که از آزمون شونده خواسته می شود حداکثر نمره ممکن را کسب کند.

انواع آزمون های توانایی:

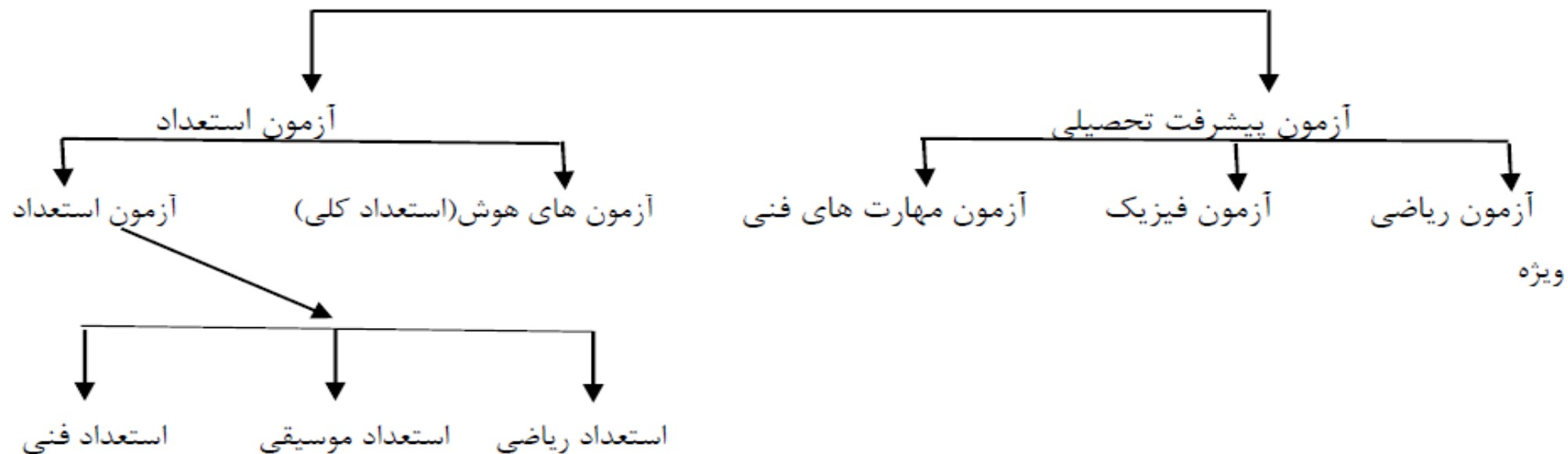
- (۱) آزمون های استعداد: میزان توانایی فرد را برای کارهایی که باید انجام دهد می سنجد.
- (۲) آزمون های پیشرفت تحصیلی: مهارت های کسب شده فرد را اندازه گیری می کنند.

آزمون های توانایی

- ثرندایک و هیگن (۱۹۷۹) در کتاب معروف خود با عنوان اندازه گیری و ارزشیابی در روانشناسی و آموزش و پرورش در رابطه با آزمون های استعداد و پیشرفت تحصیلی به گونه زیر نظر داده اند:
- باید به خاطر داشت که همه آزمون های توانایی، صرف نظر از نامی که دارند توانایی های « ارثی » یا « ذاتی » موجود فرد را اندازه می گیرند. ما نمی توانیم مستقیماً توانایی را اندازه گیری کنیم. آن چه را که ما می توانیم در فرد اندازه بگیریم توانایی او برای انجام دادن اعمال در زمان حال است. بنابراین تمایز بین آزمون های استعداد و پیشرفت تحصیلی به قصد و منظوری مربوط می شود که نتایج آزمون برای آن قصد و منظور مود استفاده قرار می گیرند، نه به ماهیت یا محتوای آزمون

آزمون های توانایی

آزمون های عاطفی

مقایسه

آزمون های عاطفی

آزمون های توانایی

۱- ویژگی های عاطفی و شخصیتی افراد را می سنجند.

۱- توانایی های فکری و عملی افراد را اندازه گیری می کنند

۲- بیشتر به امور مشاوره د حل مسایل روانی و تربیتی و حرفه ای کمک می کنند.

۲- برای مقاصد پیش بینی موفقیت های تحصیلی و شغلی مورد استفاده قرار می گیرند

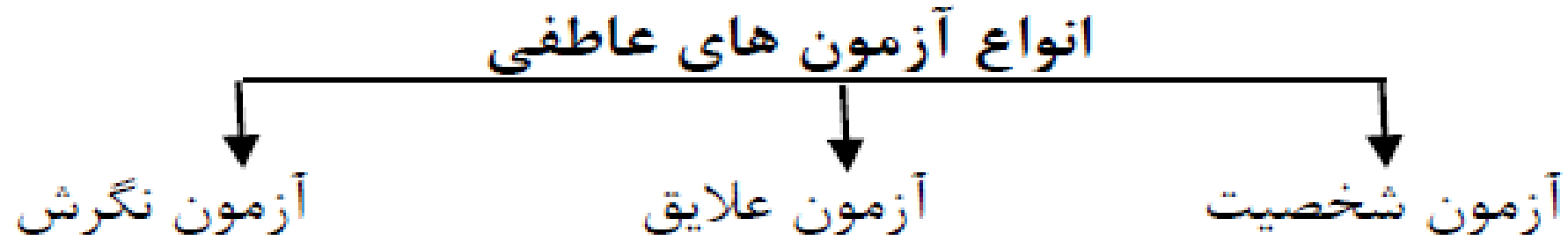
معایب

این است که به اندازه آزمون های شناختی عینی و دقیق نیستند

دکتر
عبادی

آزمون های عاطفی

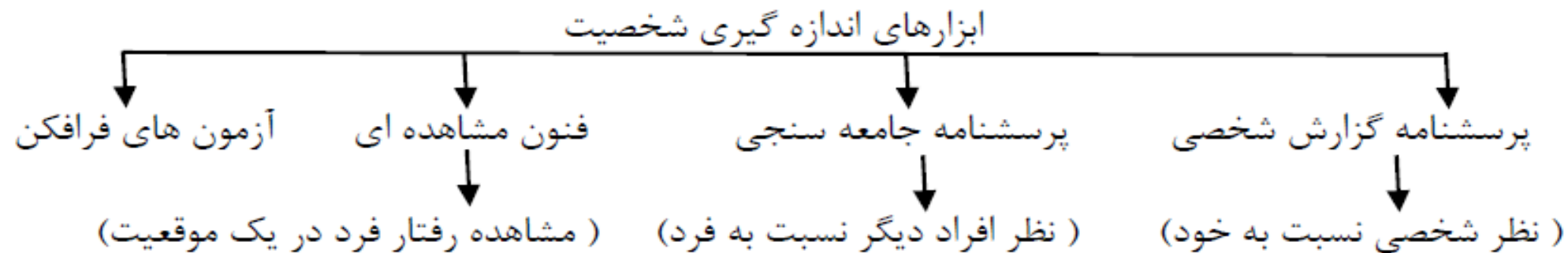
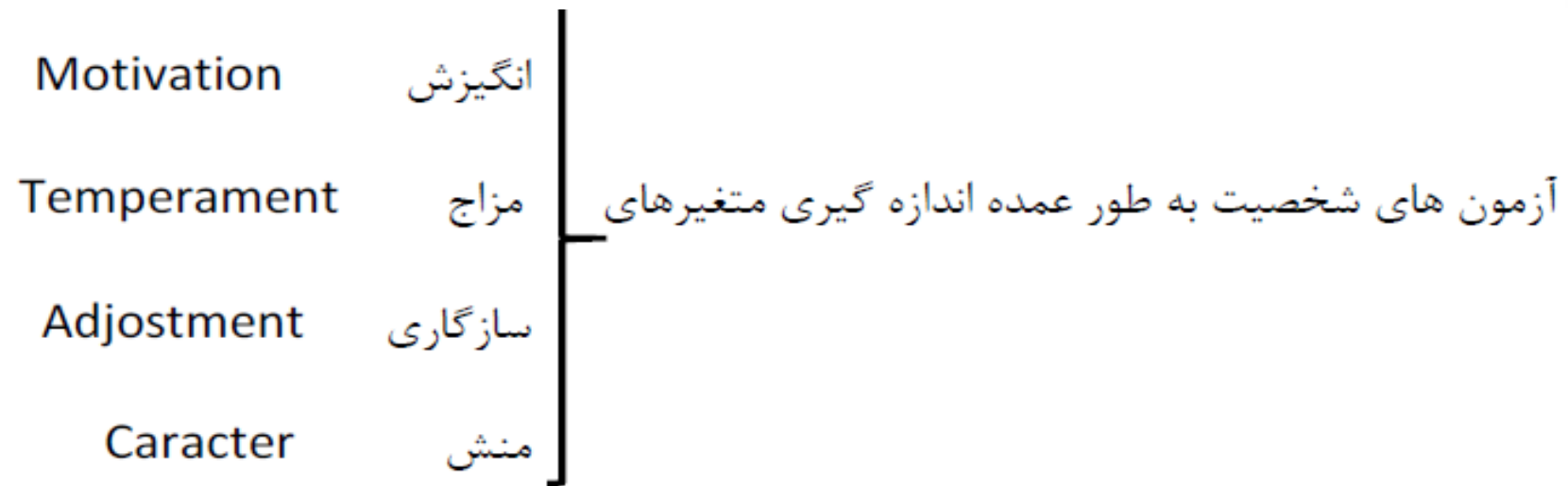

□ با وجود این به قول آیکن (۱۹۸۵) بسیاری از ابزارهای اندازه گیری عاطفی دارای ویژگی های خوب از جمله روایی و پایایی هستند و می توان از این ابزارها برای اندازه گیری شخصیت و سایر ویژگی های عاطفی استفاده کرد.

آزمون های شخصیت

- تعریف : شخصیت مجموعه ای از رفتارهای فرد در موقعیت های اجتماعی است (ایبل ۱۹۷۹)
- از شخصیت تعاریف گوناگون شده و شامل ابعاد مختلفی می باشد از جمله: هوش، پیشرفت، قد و قامت، وضع سلامتی، کیفیت صدا، وضع ظاهر و . .

آزمون های علاقه و نگرش

□ شباهت علاقه و نگرش:

- ۱) هم علاقه و هم نگرش به دوست داشتن ها و دوست نداشتن های فرد اشاره می کند.
- ۲) هر دو به انتخاب فرد درباره فعالیت ها و نهادهای اجتماعی و یا گروه ها ارتباط دارند.
- ۳) هر دو شامل احساس های شخصی نسبت به امور هستند.

□ تفاوت علاقه و نگرش:

- علاقه به احساس یک فرد نسبت به فعالیت اشاره می کند در حالی که نگرش حاکی از احساس فرد نسبت به شی یا نهاد اجتماعی یا یک گروه است
- ابزار اندازه گیری: پرسشنامه علائق و پرسشنامه نگرش

دسته بندی آزمون ها با توجه به چگونگی تهیه آن ها

دسته بندی آزمون ها با توجه به چگونگی تهیه آن ها

۲- آزمون های معلم ساخته

آزمون هایی که معلم برای سنجش و ارزیابی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کلاس خود می گیرد.

۱- آزمون های میزان شده

توسط سازمان ها و نهاد های آموزشی برای ارزیابی و سنجش و پیشرفت گروه های بزرگ استفاده می شود.

استاندارد بودن یا میزان بودن آزمون

- استاندارد بودن یا میزان بودن آزمون (کرانباخ ۱۹۹۰): به این صورت است که شیوه های اجرا، شیوه های مشاهده، تجهیزات و مواد و قواعد نمره گذاری تا آن اندازه تثبیت شده اند که تا حد امکان در شرایط و زمان های مختلف نتایج یکسان به دست آید.
- سه تفاوت آزمون های استاندارد (میزان شده) و معلم ساخته:
 - (۱) آزمون های میزان شده به زبان و تخصص بیشتری نیاز دارند چون برای گروه های زیاد و زبان های مختلف است، هزینه تخصص بیشتری می طلبد. محتوای درسی و مهارت نمونه گیری می شود، آزمون آزمایشی اجرا می شود، سوال ها تجزیه و تحلیل می شود و توسط متخصصان نوشته و ویرایش می شود.
 - (۲) از آن جا که آزمون های میزان شده برای استفاده در مناطق مختلف و دانش آموزان مناطق گوناگون تهیه می شود هدف های آموزشی را باید در این آزمون ها منظور کرد.
 - (۳) آزمون های میزان شده باید هنجار شوند در حالی که آزمون های معلم ساخته چنین نیازی ندارند.

موارد استفاده از آزمون های میزان شده و معلم ساخته

- ۱- تصمیمات آموزشی **مربوط به** کم و کیف جریان آموزشی \Leftarrow آزمون های معلم ساخته
- ۲- تصمیمات مربوط به ارتقای دانش آموزان و دانشجویان \Leftarrow آزمون های معلم ساخته
- ۳- تصمیمات مربوط به مشاوره و اهنمایی \Leftarrow آزمون های میزان شده
- ۴- تصمیمات بر مبنای مقایسه افراد و گروه ها \Leftarrow آزمون های میزان شده
- ۵- تصمیمات مربوط به برنامه ریزی درسی \Leftarrow آزمون های میزان شده
- ۶- تصمیمات در مورد ارزشیابی از میزان موفقیت مدارس مختلف \Leftarrow آزمون های میزان شده

جدول مشخصات آزمون

- بهترین آزمون، آزمونی است که تمام مطالب (محتوی) و کلیه ی هدفهای آموزشی آن درس را شامل شود.
- (جدول مشخصات آزمون به ایجاد تعادل بین آموزش و سنجش کمک می کند. (پن ۲۰۰۳)

فصل ۴				فصل ۳				فصل ۲				فصل ۱				بعد محتوی	
																بعد هدف	
																دانش	
																فهمیدن	
																کار بستن	
																تعداد سوالها	
																درصد سوالها	

جدول و فرمول توزیع سؤالات به بخش های مختلف

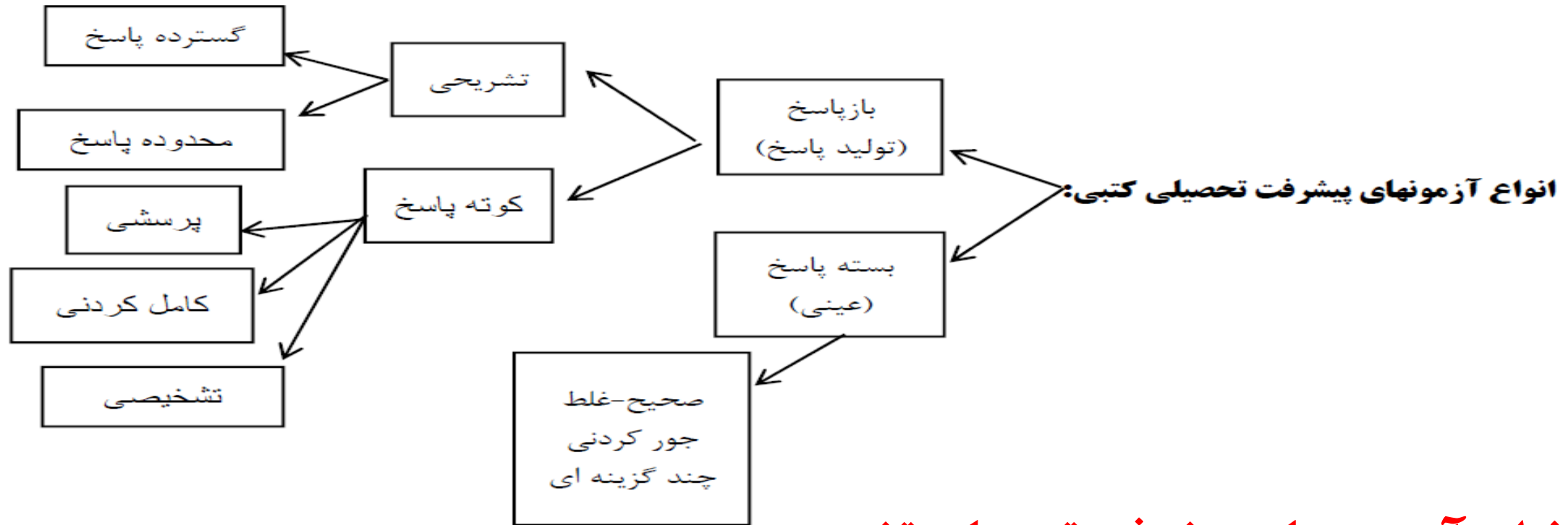
- برای تعیین درصد سؤالات به بخشهای مختلف باید به سؤالات ذیل پاسخ داد:
 - (۱) کدام بخش از محتوا و هدفها دارای حجم بیشتری است و دقت آموزش را به خود اختصاص داد؟
 - (۲) کدام هدفها از نظر کاربرد و نگهداری حافظه اهمیت بیشتری دارد؟
 - (۳) کدام قسمت درسی از اهمیت بیشتری برخوردار است؟نحوه توزیع سؤالات باید متناسب با جواب این سؤالات باشد.
چنانچه بخشهای مختلف از نظر اهمیت و کاربرد یکسان باشند برای توزیع سؤالات به بخش های از فرمول زیر استفاده می کنیم:

$$\text{نسبت ساعت تدریس هر بخش} = \frac{\text{تعداد ساعت هایی که صرف تدریس آن بخش شده}}{\text{تعداد کل ساعت های تدریس}}$$

$$\text{کل سؤالات} \times \text{نسبت ساعت تدریس هر بخش} = \text{تعداد سؤالاتی هر بخش}$$

انواع آزمون های پیشرفت تحصیلی کتبی

انواع آزمون های پیشرفت تحصیلی تشریحی

- ۱) آزمون گسترده پاسخ: هیچ محدودیتی برای آزمون شونده منظور نمی شود.
مثال: قانون جاذبه و تأثیر آن را بر علم زمین شناسی شرح دهید.
- ۲) آزمون محدود پاسخ: آزمون شونده ملزم است تا پاسخ خود را در چارچوب شرایط خاصی محدود کند.
مثال: توضیح دهید چرا آب در ۱۰۰ درجه به جوش می آید؟ پاسخ خود را در یک پاراگراف بنویسید.

قواعد تهیه سؤالات تشریحی

- ۱) در نوشتن سؤالات آزمون، دقت کنید با رسم مشخصات آن درس، سؤالات به طور مستقیم به هدفهای آموزشی آن درس مرتبط باشد.
- ۲) سؤالهای تشریحی را تنها به هدفهای محدود کنید که با سایر انواع آزمونها به خوبی قابل اندازه گیری نیستند
- ۳) صورت سؤالات تشریحی را عباراتی کاملاً روشن و واضح بنویسید و از کلی گویی و ابهام در بیان پرهیزید.
- ۴) از کاربرد این کلمات پرهیزید. «... چه کسی، چه وقت، کجا و» –
- ۵) تا حد امکان از سؤالهای تازه و جدید استفاده کنید.
- ۶) در سؤالاتی که به ابراز عقیده مربوط می شود باید از آزمون شونده بخواهیم مستند پاسخ دهد و تنها عقیده شخصی خود را نگوید.
- ۷) به آزمون شوندگان حق انتخاب چند سؤال از میان سؤالات را ندهید.
- ۸) برای پاسخ به سؤالات وقت کافی در نظر بگیرید.

قواعد تصحیح سؤالهای تشریحی

- (1) پاسخ سؤالها بر اساس هدفی که در سؤال گنجانده شده تصحیح کنید.
- (2) با انتخاب یک کلید پاسخ از دخالت عوامل نامربوط جلوگیری کنید.
- (3) پاسخ را سؤال به سؤال تصحیح کنید نه ورقه به ورقه.
- (4) هنگام تصحیح ورقه های امتحانی از شناسایی نام صاحبان آنها خودداری کنید.
- (5) در صورت امکان از یکی دو نفر از همکارانتان بخواهید که تصحیح شما را دوباره تصحیح کند.
- (6) تمام پاسخهای آزمون شوندگان به یک سؤال را در یک نشست و بدون وقفه تصحیح کنید.
- (7) به نمرات سؤالهای قبل نگاه نکنید.
- (8) بر روی برگه آزمون اشتباهات دانش آموزان را تصحیح کنید و نظر خود را بنویسید.

آزمون کوتاه پاسخ

مجموعه ای از سؤالات مختصر که دارای پاسخهای بسیار کوتاه و برای سنجش و هدفهای آموزشی سطح پایین طرح می شود تشکیل شده است. (نیکتو ۱۹۸۳ و لیمان ۱۹۸۴)

انواع آزمونهای کوتاه پاسخ:

۱- پایتخت عراق کجاست؟
۲- یک مگابایت چند کیلو بایت است؟

الف= نوع پرسشی

۱- یکی از روش های خوب مطالعه----- از نکات مهم درس است.
۲- ----- = $3:(2+12)$

ب= نوع کامل کردنی

۱- نام گروه آزمایشی هر رشته را مقابل آن بنویسید.
مهندسی عمران-----
ژنتیک-----
حقوق-----
مهندسی پزشکی-----
۲- بعد از عناصر شیمیایی نام آنها را بنویسید.

ج- نوع تشخیصی

سدیم-----
کلسیم-----
پتاسیم-----
باریم-----

کاربرد و قواعد تهیه سؤالهای آزمونهای کوتاه پاسخ

کاربرد: آزمونهای کوتاه پاسخ برای اندازه گیری هدفهای شناختی سطح پایین استفاده می شود. (گرانلاندولین ۱۹۹۰) مانند :

- ۱) توانایی نشان دادن ارزش مکانی اعداد، تشخیص اندامهای یک موجود زنده، تعریف یک مثلث و ...
- ۲) توانایی حل مسایل عددی در ریاضیات و علوم.
- ۳) توانایی حل کردن معادلات ریاضی و شیمیایی.

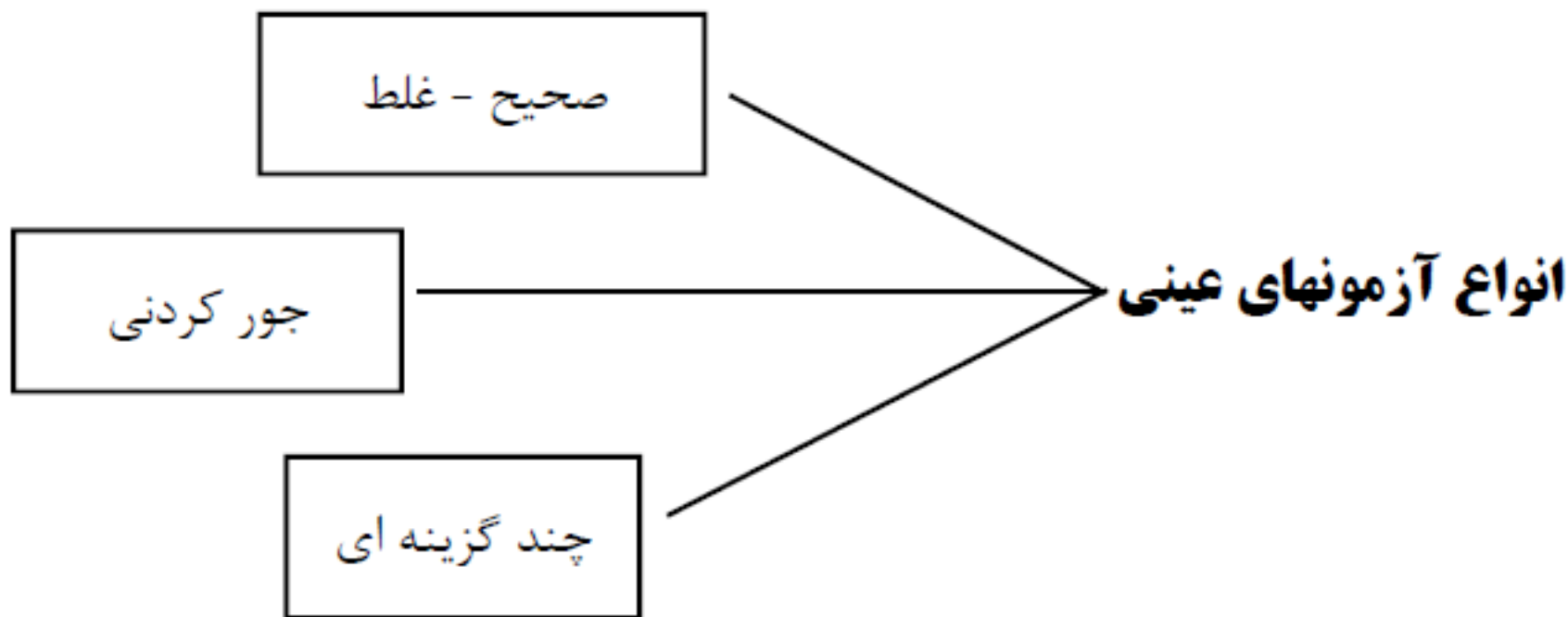
قواعد تهیه سؤالهای کوتاه پاسخ

- ۱) هر سؤال باید موضوع مهمی را شامل شود.
- ۲) صورت سؤالات را کاملاً روشن بنویسید.
- ۳) صورت سؤال را از روی کتب عیناً نقل نکنید.
- ۴) در سؤالهایی که پاسخ آنها عدد است، واحد مقیاس را با دقت مشخص کنید.
- ۵) در سؤالات کامل کردنی تنها و عبارات مهم را حذف کنید.
- ۶) در سؤالات کامل کردنی تعداد زیادی جای خالی منظور نکنید.
- ۷) تا آنجایی که ممکن است جای خالی را در قسمت پایانی سؤال قرار دهید.
- ۸) تا حد امکان به جای سؤالهای کامل کردنی، از سؤالهای پرسشی استفاده کنید.
- ۹) در سؤالهای کامل کردنی، از کاربرد اشارات و مواردی که جواب سؤال را مشخص کند خودداری کنید.

آزمون های عینی

آزمونهای عینی: آزمونهایی هستند که در آنها هم سؤالات و جواب آنها در اختیار
آزمون شوندگان قرار می گیرد و آزمون شوندگان درباره جوابها تصمیم می گیرند.

انواع سؤالاتهای صحیح – غلط

(۱) نوع صحیح – غلط:

مثال: معلم در ابتدای کلاس باید با طرح پرسشهایی اطمینان یابد آیا دانش آموزان درس قبلی را فرا گرفته اند؟

صحیح

غلط

(۲) نوع بله – نه:

مثال: آیا فلسفه یک علم است؟

(۳) نوع اصلاحی:

مثال: جذر عدد ۹ ۶۴ است؟ دانش آموز باید عدد ۹ را خط بزند و صحیح آن که ۸ است را بنویسد.

(۴) نوع خوشه ای: در این روش تنه سؤال به صورت جمله ناتمام نوشته می شود و بدنبال آن چند جواب قرار می گیرد. مثال: میانگین حسابی

الف) یکی از اندازه های گرایش مرکزی است. صحیح – غلط

ب) کمتر از میانه است تحت تأثیر نمرات خیلی بزرگ یا خیلی کوچک قرار می گیرد. صحیح – غلط

ج) رابطه همبستگی بین دو متغیر را نشان می دهد. صحیح – غلط

نکات مهم در تدوین سؤالهای صحیح – غلط

این از مونها جزء آزمون های عینی می باشند، تهیه انها نسبتاً آسان است و کاربرد کلاسی زیادی دارند.

- 1) سؤالها را تا حد امکان مختصر، ساده و روشن بنویسید.
- 2) جمله هایی را به کار ببرید که درست یا غلط بودن آن ها برای کسانی که موضوع را یاد گرفته اند آشکار باشد.
- 3) از کاربرد کلماتی چون همه، بعضی وقتها، غالباً، هرگز و از این قبیل خودداری کنید.
- 4) سعی کنید تمام سؤالات صحیح – غلط هم اندازه باشند
- 5) سؤالهای صحیح – غلط را از روی جمله های کتب ننویسید.
- 6) سعی کنید از مطالب بی اهمیت پرهیزید.

انواع سؤالات صحیح و غلط

❖ نوع صحیح غلط

❖ نوع بله نه

❖ نوع اصلاحی

❖ نوع خوشه ای

انواع سوالات صحیح و غلط

نوع صحیح غلط: در این نوع سوال یک جمله خبری در اختیار از مون شونده گذاشته می شود و از او خواسته می شود تا درستی یا نادرستی ان را تشخیص دهد.

مثال: مجموع زاویه ها داخلی هر چهار ضلعی ۳۶۰ درجه است • صحیح غلط

تعریف سوالات نوع بله نه: در این نوع سوال یک جمله استفهامی به از مون شونده داده می شود و او باید جواب بله یا نه را مشخص کند.

مثال: مرکز استان اذربایجان غربی شهر تبریز است؟ بله نه

تعریف سوالات نوع اصلاحی: در این نوع سوال به آزمودنی جمله ای داده می شود که

در آن غلطی وجود دارد و او باید غلط را تشخیص دهد و درستش را بنویسد. مثال:

جذر عدد ۶۴ عدد ۹ است (دانش آموز باید ۹ را خط بزند و به جای ان عدد ۸ را قرار دهد)

نکته: سوالات اصلاحی تنها سوال صحیح غلط هستند که علاوه بر تشخیص، یادآوری و بازخوانی نیز در آن ضروری است.

انواع سوالات صحیح و غلط

تعریف سوالات نوع خوشه ای: در این نوع سوال تنه سوال به صورت یک جمله ناتمام نوشته می شود و به دنبال آن تعدادی جواب قرار می گیرد. هر یک از جوابهای پیشنهادی باید به عنوان صحیح و غلط مورد قضاوت قرار گیرند.

مثال: میانگین حسابی

الف- یکی از اندازه گیری های گرایش مرکزی است.

صحیح - غلط

ب- کمتر از میانه تحت تاثیر نمرات خیلی بزرگ یا خیلی کوچک قرار می گیرد. صحیح - غلط

ج- رابطه همبستگی بین دو متغیر را نشان می دهد صحیح - غلط

معایب آزمون صحیح - غلط

- ۱- این آزمون ها اغلب برای سنجش اطلاعات جزئی و کم اهمیت و هدفهای سطح پایین به کار می روند.
- ۲- حدس زدن کورانه در آنها خیلی زیاد است.
- ۳- کاربرد زیاد آنها سبب تاکید بی مورد بر حفظ طولی وار اطلاعات کم اهمیت می شود

محاسن آزمون صحیح - غلط

- ۱) عینی بودن تصحیح جوابها
- ۲) زیادی تعداد آنها در هر جلسه امتحان

آزمون جور کردنی

تعریف:

آزمونهای جور کردنی از تعدادی سوال تشکیل می شوند که هر یک از آنها شامل دو ستون است. یک ستون معرف پرسشها و ستون دیگر نشان دهنده پاسخهاست. وظیفه آزمون شونده ان است که پاسخها را با پرسشهای مربوط جور کند.

الف. ماری کوری	۱- پنسیلین
ب. دی باکی	۲- پرتو
پ. فلمینگ	۳- رادیوم
ت. هاروی	

معایب آزمون صحیح - غلط

- ۱- ابهام در راهنمایی ها
- ۲- طولانی بودن پرسشها و پاسخ ها
- ۳- ناهمگون یا مبهم بودن پاسخها
- ۴- مبهم بودن پرسشها

محاسن آزمون صحیح - غلط

- ۱- تعداد زیادی را می توان در یک زمان استفاده کرد.
- ۲- به سرعت تصحیح می شوند.
- ۳- تصحیح آنها به صورت عینی است.

قواعد سؤاهاى جور كردنى

- ۱- پرسشها و پاسخ ها متجانس باشند.
- ۲- پرسشها و پاسخ ها کوتاه باشند و همه انها در يك صفحه قرار گیرند.
- ۳- فهرست به طور منطقی مرتبط شده و جمله نیمه تمام نداشته باشد.
- ۴- طول سؤال و پاسخ را کوتاه انتخاب کنید.
- ۵- در راهنمای سؤالات، اطلاعات لازم را درباره نحوه مقایسه و جور کردن پرسشها و پاسخ ها در اختیار دانش آموزان قرار دهید.
- ۶- همه پرسش ها و پاسخ های يك سؤال را در يك صفحه قرار دهید.
- ۷- در صورت امکان فهرست پاسخها را به طور منطقی مرتب کنید.
- ۸- در فهرست پرسش ها از جملات نیمه تمام استفاده نکنید.
- ۹- پرسش ها را با شماره و پاسخ ها را با حروف مشخص کنید.
- ۱۰- هر يك از پاسخها باید برای تمام پرسشهای يك سؤال درست جلوه کند.
- ۱۱- از نوشتن سؤال هایی كه پرسشها و پاسخهای آن ها كاملاً با هم جور می شوند پرهیزید.

آزمون چند گزینه ای

آزمون چند گزینه ای شامل تعدادی سوال است که هر یک از آن ها از یک قسمت اصلی و تعدادی گزینه (پاسخ) تشکیل می شود و آزمون شونده از میان گزینه های پیشنهادی گزینه صحیح را انتخاب می کند.

هر سوال چند گزینه ای شامل قسمت های مختلف می شود:

۱- قسمت اصلی یا تنه سؤال

۲- گزینه درست

۳- گزینه های انحرافی

□ تعداد گزینه های درست و انحرافی از ۲ تا ۵ متغیر است. از لحاظ نظری، هر چه تعداد گزینه ها بیشتر باشد امکان حدس زدن کمتر است. ولی از مونهای چهار گزینه ای بیشتر مورد استفاده می باشند.

□ به نظر «گراند لاند» بهتر است متن سوالات به صورت سؤال نوشته شوند.

آزمون چند گزینه ای:

۱- قسمت اصلی یا تنه سؤال stem

۲- گزینه درست key

۳- گزینه های انحرافی distractor

قسمتهای مختلف سؤال چند گزینه ای

دکتر
عبادی

قواعد تهیه سؤا‌لهای چند گزینه ای

- ❖ هر سؤال باید یک موضوع یا یک هدف آموزشی را در بر گیرد.
- ❖ بیشتر از یک مسأله یا یک مطلب در هر سؤال قرار ندهید.
- ❖ سؤالات را کاملاً روشن و واضح بنویسید.
- ❖ از تکرار مطالب در گزینه ها خودداری کنید.
- ❖ مطالب اصلی سؤال را به طور کامل در تنه سؤال بنویسید.
- ❖ همه گزینه های یک سؤال باید متجانس و به موضوع واحدی مربوط باشد.
- ❖ سؤال را طوری بنویسید که پاسخ درست تنها پاسخ درست یا درست ترین پاسخ باشد.
- ❖ از به کار بردن اشاره های دستوری نامربوط خودداری کنید.
- ❖ در سؤالات منفی کلمات منفی را برجسته کنید.
- ❖ از نوشتن سؤالاتی که هم متن سؤال منفی و هم پاسخ منفی خودداری کنید.
- ❖ تا حد امکان تاز گزینه همه موارد فوق خودداری کنید.
- ❖ از طرح سؤا‌لهای گمراه کننده پرهیزید.
- ❖ دو گزینه متضاد که یکی از آنها درست است بکار نبرید.
- ❖ محل گزینه درست را میان گزینه های انحرافی تصادفی انتخاب کنید.
- ❖ برای هر سؤال بین ۳ تا ۵ گزینه در نظر بگیرید.
- ❖ عبارتهای هیچکدام یا هیچ یک از موارد فوق را زیاد بکار نبرید.
- ❖ تنها در صورت لزوم از آزمونها‌ی چند گزینه ای استفاده کنید.

نمره گذاری آزمون های عینی

برای نمره گذاری آزمونهای عینی دو روش عمده وجود دارد:

۲- کسر مقداری از نمره برای جبران حدس زدن

۱- محاسبه کلید پاسخهای درست بدون کسر نمره برای حدس زدن

نمره گذاری روش دوم:

$$\text{نمره اصلاح شده} = R - \frac{W}{N-1}$$

R = تعداد پاسخهای درست

W = تعداد پاسخهای غلط

N = تعداد گزینه ها

مثال: در یک آزمون چهار گزینه ای ($4N=$) که دارای ۱۰۰ سؤال می باشد. دانش آموزی به ۸۰ سؤال پاسخ داده و از این تعداد ۱۲ سؤال غلط ($12W=$) و ۶۸ سؤال درسا است ($68R=$) نمره اصلاح شده این دانش آموز برابر است با:

$$\text{نمره اصلاح شده} = \frac{68-12}{4-1} = 64$$

دکتر
عبادی

انواع ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

❖ این نوع ارزشیابی را با توجه به اهداف ارزشیابی به دو دسته ملاک‌ی و هنجاری تقسیم می‌کنند.

❖ تعریف ارزشیابی ملاکی

❖ در این نوع ارزشیابی عملکرد یادگیرنده بر اساس نوعی ملاک مطلق از پیش تعیین شده سنجیده می‌شود که همه دانش‌آموزان باید به آن برسند. هدف اصلی این ارزشیابی این است که تعیین کند دانش‌آموز چه مقدار از آنچه را که قرار بوده است بیاموزد، آموخته است.

❖ تعریف ارزشیابی هنجاری

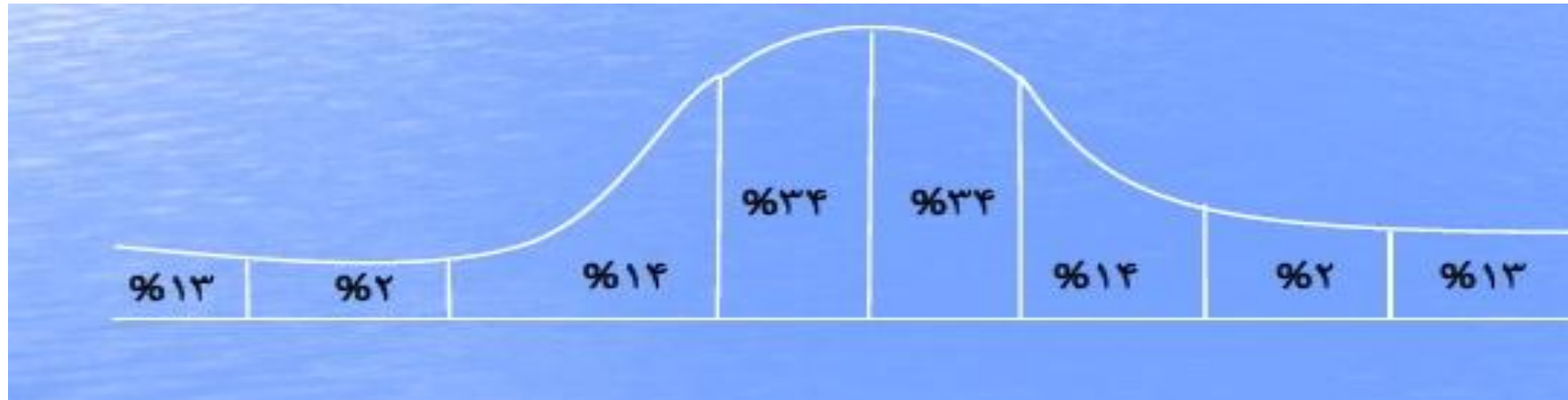
❖ این نوع ارزشیابی مبتنی بر ملاک نسبی می‌باشد و عملکرد آزمون‌شوندگان با هیچ ملاک از پیش تعیین شده‌ای سنجیده نمی‌شوند بلکه با عملکرد آزمون‌شوندگان دیگر که همان آزمون را گذرانده‌اند سنجیده می‌شوند. هدف اصلی ارزشیابی هنجاری

❖ هدف اصلی این نوع ارزشیابی تعیین وضعیت دانش‌آموز یا دانشجو در مقایسه با سایرین می‌باشد

موارد کاربرد ارزشیابی هنجاری و ملاکی

- ❖ در سنجش هوش و استعداد، شخصیت و سایر جنبه های عاطفی ارزشیابی هنجاری ولی در سنجش پیشرفت تحصیلی از ارزشیابی ملاکی استفاده می شود.
- ❖ نمرات ازمونهای هنجاری بصورت توزیع طبیعی پراکنده می شوند و اکثریت نمرات در حول و حوش میانگین قرار می گیرند و تعداد کمی از آنها بالاتر و پایین تر از میانگین قرار دارند.

شکل توزیع فراوانی نمرات: آزمونهای ملاکی نمرات این نوع از مون دارای کجی منفی است که نشان می دهد اکثریت بزرگی از آن ها به هدفهای آموزشی مورد نظر (ملاک مطلق) رسیده اند.

شیوه های ارزشیابی از نظر زمان اجرا

- ❖ ارزشیابی تنها به پایان دوره آموزشی منحصر نمی شود بلکه یک جریان مستمر است که در ضمن و پایان آموزشی انجام می پذیرد از این نظر به سه نوع تکوینی، تشخیصی و تراکمی تقسیم می شود
- ❖ ارزشیابی تکوینی: این نوع ارزشیابی در طول دوره آموزشی، یعنی زمانی که فعالیت آموزشی معلم در جریان است و یادگیری دانش آموزان در حال تکوین می باشد انجام می شود.
- ❖ هدف ارزشیابی تکوینی آگاهی از نحوه یادگیری دانش آموزان و تشخیص مشکلات یادگیری آنها و همچنین بررسی روش آموزشی معلم می باشد تا هر چه سریع تر مشکلات یادگیری رفع گردد.
- ❖ چگونگی انجام ارزشیابی تکوینی: در پایان هر واحد درسی یک آزمون دقیق و مختصر که حاوی هدف های آموزشی آن واحد است اجرا می شود و بر اساس نتایج حاصل مشخص می شود که دانش آموز کدام یک از هدف های آموزشی را آموخته و در یادگیری کدامیک ناموفق می باشد. در این ارزشیابی از آزمون های ملاکی استفاده می شود.
- ❖ ارزشیابی تشخیصی که شبیه ارزشیابی تکوینی است با هدف تشخیص مشکلات یادگیری دانش آموزان در یک موضوع درسی به کار می رود. این ارزشیابی باید بتواند علاوه بر تشخیص مشکل روش های مناسب رفع مشکل را نیز نشان دهد. در این نوع ارزشیابی از آزمون های ملاکی استفاده می شود.
- ❖ ارزشیابی تراکمی: ارزشیابی مجموعه مطالب آموخته شده در طول یک دوره آموزشی می باشد. هدف آن نمره دادن به دانش آموز و قضاوت درباره اثربخشی کار معلم و برنامه درسی است. در این ارزشیابی از آزمون های هنجاری استفاده می شود.

ویژگی های یک آزمون خوب تحصیلی

- آزمونی که شامل تمامی هدفهای آموزشی و همه محتوای برنامه درسی باشد.
- در چه صورتی یک آزمون دارای روایی می باشد: در صورتی که سوالهای آن شامل نمونه درستی از هدف های و محتوای درس باشد.

□ نکات مهم در ترتیب سوالها

- ۱- تنظیم از ساده به دشوار
- ۲- حفظ سازمان اصلی
- ۳- خط خوش مطالب
- ۴- قرار دان نمودارها در بالای سوال

□ اطلاعات ضروری در دستورالعمل آزمون

- ۱- زمان لازم برای هر قسمت
 - ۲- ارزش هر سؤال
 - ۳- مجاز یا غیر مجاز بودن حدس زدن: (نمره منفی)
- شرایط اجرای آزمونهای پیشرفت تحصیلی باید به گونه ای باشد که از هر لحاظ آسایش جسمی و فکری آزمون شوندگان را تامین نماید.

تهیه طرح آزمون پیشرفت تحصیلی

- ❖ هدف این بخش آشنایی با طرز تهیه آزمون پیشرفت تحصیلی از طریق یادگیری نوشتن جدول مشخصات، نحوه تعیین هدفهای دقیق آموزشی و چگونگی تقسیم بندی آن ها است.
- ❖ منظور از طبقه بندی هدفهای تربیتی چیست؟ این است که بدانیم تغییر رفتار در چه زمینه‌ها و در چه سطحی صورت می‌گیرد
- ❖ حیطه شناختی: شامل رفتارهایی است که با توانایی‌های ذهنی و مهارت‌های عقلانی مانند بازشناسی، یادآوری، بیان مطلب آموخته شده تعبیر و تفسیر مطالب قضاوت در مورد امور و پدیده‌ها، استدلال و مانند آنها مربوط هستند مانند حل مسئله ریاضی-اظهار نظر در مورد متن ادبی و...
- ❖ حیطه عاطفی: به رغبت‌ها، نگرش‌ها، اعتقادات و نظام ارزش‌ها مربوط است مثل علاقه مند شدن به متون ادبی با یک دوره آموزشی در ادبیات -سخت شدن اعتقادات به ائمه و پیامبر پس از خواندن زندگی پیامبر و...
- ❖ حیطه روانی و حرکتی: شامل آن دسته از رفتارهایی است که به مهارت‌های عملی و اعمال بدنی مربوط هستند مانند ماشین نویسی، نقشه کشی، سیم کشی، نقاشی کردن.

موارد استفاده از جدول مشخصات درس: (۱) تهیه طرح درس (۲) تهیه طرح آزمون

هدفهای حیطة شناختی و ارتباط آن با ارزشیابی

ارزشیابی					
ترکیب	ترکیب				
تجزیه و تحلیل	تجزیه و تحلیل	تجزیه و تحلیل			از عینی و ساده به انتزاعی و پیچیده
کاربرد	کاربرد	کاربرد	کاربرد		
فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	فهمیدن	
دانش	دانش	دانش	دانش	دانش	دانش

هدف های حیطة عاطفی و ارتباط آن با ارزشیابی

تبلور ارزش ها در شخصیت (درونی کردن)				
سازماندهی ارزش ها	سازماندهی ارزش ها			
ارزش گذاری	ارزش گذاری	ارزش گذاری		
پاسخ دادن	پاسخ دادن	پاسخ دادن	پاسخ دادن	
توجه	توجه	توجه	توجه	توجه (دریافت ت کردن)

هدف های حیطة روانی و حرکتی و ارتباط آن با ارزشیابی

عادی شدن				
هماهنگی	هماهنگی			
دقت	دقت	دقت		
اجرای مستقل	اجرای مستقل	اجرای مستقل	اجرای مستقل	
آمادگی	آمادگی	آمادگی	آمادگی	آمادگی

ویژگی های هدفهای رفتاری

۱- نوع رفتار باید دقیقاً مشخص و خوب تعریف شده باشد.

□ منظور از نوع رفتار یا عملکرد در نوشتن هدفهای رفتاری، بیان روشن، دقیق و صریح رفتاری است که انتظار می رود دانش آموزان آن را انجام دهند تا مشخص شود که قابلیت یا گرایش لازم را کسب کرده اند. نکته کلیدی در نوشتن نوع رفتار، آن است که از افعالی که بر انجام کار دلالت دارد استفاده شود، مانند:

□ «حذف کند»، «پاک کند»، «تعریف کند»، «اندازه بگیرد»، «آزمایش کند» و غیره.

□ عملکرد یا رفتار، می تواند هم در حیطه شناختی قرار گیرد و هم در حیطه روانی - حرکتی و عاطفی.

ویژگی های هدفهای رفتاری

۲- شرایط انجام رفتار یا عملکرد باید دقیقاً بیان شود.

- دومین عنصر مهم در نوشتن اهداف رفتاری، بیان شرایط و امکاناتی است که با توجه به آن، دانش آموزان باید دانش، گرایش یا مهارت خود را نشان دهند.
- شرایط و امکانات، معمولاً به موقعیت اشیاء یا چیزهایی اطلاق می شوند که باید در آن موقعیت یا با به کار گرفتن آن امکانات، فعالیت انجام شود تا دانش آموزان قابلیت خاص را کسب کنند.
- گاه شرایط و امکانات، محدودیتها و یا امکاناتی را که موجود نیستند بیان می کند. مانند «بدون استفاده از نتایج یک آزمایش تشخیصی»، «یا بدون به کار بردن ماشین حساب» فرد باید بتواند آن قابلیت را از خود نشان دهد.
- از دادن یک فهرست طولانی از وسایل یا موادی که به نظر می رسد برای عملکرد، ضرورت ندارد خودداری شود. اگر شرایط برای تمام اهداف رفتاری یک درس یکسان باشد، تکرار آن در تک تک اهداف رفتاری ضرورت ندارد و کافی است قبل از نوشتن تک تک هدفهای رفتاری، این عبارت نوشته شود: «پس از پایان آموزش از دانش آموزان انتظار می رود با مطالعه یا به کارگیری وسایل ... بتوانند»:

الف - قانون ارشمیدس را در دو سطر تعریف کنند.

ب - آزمایش مربوط به آن را بدون اشتباه انجام دهند.

ویژگی های هدفهای رفتاری

۳- معیار که پایه و اساس قضاوت انجام رفتار را مشخص می کند

معیارها برای بررسی و تعیین میزان مهارت دانش آموزان، به کار می روند؛ مثلاً «با نود درصد دقت و بدون هیچ اشتباهی» یا «در مدت زمان مشخصی» انجام شود. بنابراین معیار، ممکن است به فرآیند یا به نتیجه ی فعالیت، مربوط باشد.

❖ هدفهای رفتاری را هرگز نمی توان به طور خلاصه نوشت. معلم باید عملکرد یا رفتار را طوری بنویسد که ارتباط آن با شرایط و معیار تعیین شده واضح و روشن باشد. این صراحت باید در حدی باشد که افراد آشنا با فرآیند یاددهی - یادگیری بتوانند بدون اشکال و اشتباه، مقاصد آموزشی مورد نظر نگارنده را تدریس و یا ارزیابی کنند.

❖ بسیاری از معلمان به دلیل عدم آشنایی با هدفهای رفتاری معمولاً از افعال زیر که درک آنها مشکل است و قابل اندازه گیری نیستند استفاده می کنند؛ افعالی مانند:

دانستن / یاد گرفتن / تحسین کردن / لذت بردن / باور داشتن / درک کردن و....

❖ بهتر است به جای به کارگیری افعالی نظیر افعال ذکر شده از افعالی که کمتر در معنای آن اشتباه رخ می دهد و قابلیت اندازه گیری آنها خوب است، استفاده کنیم.

روش تهیه اهداف رفتاری

□ هدف های رفتاری بیاناتی هستند که یادگیری های مختلف دانش آموزان را بر حسب تغییرات حاصل در رفتار یا عملکرد آنان نشان می دهند. هدف های رفتاری به سهولت قابل شناسایی و اندازه گیری هستند. همچنین معلمین به کمک هدف های رفتاری منظور و مقصود خود را از آموزش موضوع های درسی به طور دقیق مشخص می کنند. این هدف ها از آن رو رفتاری نامیده می شوند که فعل های جملات تشکیل دهنده این اهداف بر حسب اعمال و رفتار یادگیرنده بیان می شوند.

□ به هدف های رفتاری زیر دقت کنید:

دانش آموز باید بتواند: اصل انتقال نیرو را در رابطه با کار ماشین ها توضیح دهد. همان طور که ملاحظه می کنید، عمل توضیح دادن قابل مشاهده و اندازه گیری است. به این لحاظ این هدف ها، یک هدف رفتاری نامیده می شود.

ویژگی های لازم برای آزمون ها

□ عینیت، سهولت اجرا، سهولت نمره گذاری، عملی بودن، سهولت تعبیر و تفسیر، روایی، و پایایی رانام برد.

تعریف روایی: آزمونی دارای روایی است که برای اندازه گیری آن چه مورد نظر است مناسب باشد. یک آزمون هوشی روا آزمونی است که تنها هوش افراد را اندازه گیری کند نه چیز دیگری را.

انواع روایی ۱- روایی محتوا ۲- روایی پیش بینی ۳- روایی سازه
تعریف پایایی: یک آزمون در صورتی دارای پایایی است که اگر آن را در یک فاصله زمانی کوتاه چندین بار به گروه واحدی از افراد بدهیم نمرات حاصل از این چندین بار اجرا نزدیک به هم باشند.

روش های تعیین پایایی

۱- روش پایایی مصحح

۲- روش بار آزمایی

۳- روش فرم های موازی

۴- روش دو نیم کردن

نقش ارزیابی آموزشی

□ هر سازمان یا نظام آموزشی برای برآوردن نیازهای ویژه ای ایجاد می شود در انجام این امر ابتدا باید (نیازها را جهت اقدام درست قبل از انجام درست هر اقدامی) مشخص کرد. بنابراین در ابتدای فعالیتهای آموزشی باید به قضاوت درباره نیازها پرداخت این عمل را سنجش نیازها یا ارزیابی تشخیصی می نامند. پس از این بر اساس نیازها به طراحی و برنامه ریزی نظام پرداخته شد باید آن را سازماندهی و سپس فرایند اجرای امور را ارزیابی کرد.

□ ارزیابی تکوینی هنگامی که فعالیتها هنوز در مراحل برنامه ریزی و اجرای گامهای واسطه ای است استفاده می شود. دیگر نقش ارزیابی در تعیین بازده فعالیت های آموزشی است که طراحی یا تدوین آنها پایان یافته است و مراحل اجرایی آنها نیز به آخر رسیده است. این نقش را ارزیابی پایانی برعهده دارد. البته نمیتوان میان ارزیابی تکوینی و ارزیابی پایانی کاملاً جدایی قائل شد. مثلاً در مورد یک برنامه در حال تدوین که دارای چند بخش است پس از پایان هر بخش به تدوین بخش دیگر پرداخته میشود در این صورت تمایز میان ارزیابی تکوینی و ارزیابی پایانی به سهولت میسر نیست. اما میتوان از نظر مصرف کننده نتایج ارزیابی این تمایز را به عمل آورد. ارزیابی تکوینی میتواند برای برنامه ریزی و بهبود فعالیت های آموزشی انجام شود در حالی که ارزیابی پایانی برای انتخاب از

نقش ارزیابی آموزشی

□ به عقیده استیک تمایز میان ارزیابی تکوینی و ارزیابی پایانی در رابطه با زمان و علت ارزیابی نیست بلکه این تمایز فقط از نظر استفاده از نتایج ارزیابی برای تصمیم گیری های مختلف است. سه نقش ارزیابی آموزشی یعنی نیازسنجی - تکوینی و پایانی را در رابطه با مراحل طراحی اجرا و به دست آوردن بازده در برنامه ها یا فعالیت های آموزشی میتوان به صورت زیر نمایش داد

جدول ۱-۱ رابطه نقشهای ارزیابی با مراحل طراحی و اجرای برنامه
مراحل برنامه

نقش ارزیابی	طراحی برنامه	اجرای برنامه	دستیابی به بازده برنامه
نیازسنجی	X	X	X
تکوینی	-	X	-
پایانی	-	-	X

کاربرد های ارزشیابی آموزشی

- مهمترین کاربرد های ارزشیابی آموزشی: ۱
- ۱- آگاهی دقیق تر نسبت به هدف های یادگیری و نتایجی که باید از برنامه ها و فعالیت های آموزشی بدست آید و تصمیم گیری درباره آنها.
- ۲- حمایت از برنامه ها و فعالیت های آموزشی آغازین و جبرانی برای رفع کمبود ها در نیل به هدف های آموزشی و توسعه انسانی
- ۳- تقویت تعهد و دلبستگی افراد نسبت به فعالیت های آموزشی و در نهایت تحقق هدف های آموزشی
- ۴- فراهم کردن زمینه لازم برای ایجاد ساختار- تشکیلات- جو سازمانی و توسعه نیروی انسانی مناسب برای تحقق هدف ها و در نهایت توسعه اجتماعی اقتصادی و فرهنگی کشور.
- ۵- پاسخگویی نسبت به فعالیت های آموزشی و اطمینان دادن به فرد و جامعه در قبال این فعالیت ها.
- ۶- اطلاع رسانی درباره فعالیت های آموزشی

ملاک ها نشانگرها استانداردها و کاربرد آن ها در ارزشیابی آموزشی

- ملاک ها: ویژگی هایی از پدیده مورد ارزیابی که در موردشان قضاوت انجام می گیرد.
- نشانگرها: مشخصه هایی درباره گردآوری داده ها جهت قضاوت
- استاندارد: پاسخ به سوال : چقدر از ملاک مورد نظر کفایت تا بوان وضعیت آن را مطلوب دانست.
- تشخیص تفاوت میان این مفاهیم فرایند ارزیابی را تسهیل کرده و امر قضاوت را از ارزیابی باز می دارد.
- ویژگی هایی از نظام مورد ارزیابی که به عنوان جنبه های اصلی و با اهمیت نظام برای قضاوت منظور می شود.
- مثال ارزیابی دانشگاه های آزاد:
- میزان اشتغال دانش آموختگان دانشگاه های آزاد اسلامی بعد از شش ماه از فارغ التحصیلی
- نشانگرها
- آماره ای درباره نظام آموزشی که وضعیت یک یا چند عامل را مشخص می کند.

ملاک ها نشانگرها استانداردها و کاربرد آن ها در ارزشیابی آموزشی

- مهم ترین کاربردهای نشانگرها:
- گزارش درباره وضعیت مدارس
- تشریح عوامل و شرایط موثر بر بروز تغییرات
- پیش بینی تغییرات احتمالی در آینده
- مشخص کردن نقاط قوت و ضعف نظام آموزشی
- آگاه کردن سیاست گذاران درباره اثربخش ترین راههای بهبود نظام آموزشی
- آگاه کردن تصمیم گیرندگان و مدیران
- تعیین اهداف آموزشی
- استانداردها**

سطح مطلوب نشانگرهایی که کیفیت ملاک را مشخص می کند.

مثال:

نمره ی مورد قبول در هر درس ۱۲ است.

تعیین استانداردها امری قضاوتی است.

بنیادین: با توجه به نظر گروه های تدوین کننده متفاوت است.

استانداردهای اجرای ارزیابی آموزشی

استانداردهای عملی بودن

شیوه های عملی
مقاوم بودن در مقابل تلاطم های سیاسی
هزینه اثربخش بودن

استانداردهای مفید بودن

مشخص کردن مخاطبان
پذیرفتنی بودن ارزیاب
وسعت اطلاعات و انتخاب آن ها
تفسیر ارزش گذاری
واضح بودن گزارش ارزیابی
اشاعه گزارش
به هنگام بودن گزارش

استانداردهای اجرای ارزیابی آموزشی

استانداردهای مناسب

الزام رسمی

تضاد منافع

ارائه ی کامل و صادقانه گزارش ارزیابی
حقوق همگانی برای آگاهی از نتایج ارزیاب

رعایت حقوق افراد مورد ارزیابی

گزارش موزون نتایج ارزیابی

مسئولیت مالی

استانداردهای دقت

مشخص کردن پدیده مورد ارزیابی
تحلیل زمینه

هدف ها و شیوه های ارزیابی

منابع اطلاعاتی قابل دفاع

اعتبار ابزار اندازه گیری

پایایی ابزار اندازه گیری

کنترل منظم داده ها

تحلیل اطلاعات کیفی

نتایج قابل توجیه

عینیت گزارش ارزیابی

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

الگوهای ارزشیابی را می توان از جنبه های مختلف مورد نظر قرار داد و دسته بندی کرد.

ساده ترین دسته بندی را اسکربون (۱۹۶۷) پیشنهاد کرده است.

اسکربون الگوهای ارزشیابی را به تکوینی و پایانی تقسیم بندی می کند.

پایه های الگوها را به سه دسته تقسیم بندی می کند:

۱- الگوهای مبتنی بر تحقق هدف ها

۲- الگوهای قضاوتی (ملاک های درونی و برونی)

۳- الگوهای تسهیل تصمیم گیری

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

دسته بندی هفتگانه مرکز به مطالعات ارزیابی (دانشگاه کالیفرنیا) ۱

این دسته بندی هفت گانه به شرح زیر است :

(۱) الگوهای هدف گرا

(۲) الگوهای تصمیم گرا

(۳) الگوهای پاسخگویانه

(۴) الگوهای مبتنی بر طرح های تحقیق آزمایشی (برای تبیین رابطه ی علی)

(۵) الگوهای هدف - آزاد

(۶) الگوهای مبتنی بر مدافعه

(۷) الگوهای کاربردگرا

دکتر
عبادی

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

۱- الگوهای هدف گرا

- بر سنجش پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان تاکید دارد.

۲- الگوهای تصمیم گرا

- بر نیازهای اطلاعاتی تصمیم گیرندگان تاکید می کند.

۳- الگوهای پاسخگویانه

- برفرايند برنامه تاکید دارند.

۴- الگوهای مبتنی بر طرح های تحقیق آزمایشی

- بر تبیین آثار برنامه و برقراری رابطه علت و معلولی در برنامه مورد ارزیابی و تاکید دارد.
از روش های تحقیق آزمایشی برای برقراری رابطه علی استفاده می کند.
این دسته الگو را می توان در ارزیابی اثربخشی برنامه های آموزش ضمن خدمت معلمان به کار برد.

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

۵- الگوهای هدف - آزاد

- این دسته از الگوها فارغ از چهارچوب آغازین برنامه مورد ارزیابی به سنجش آثار آن می‌پردازد. این الگوی ارزیابی بدون توجه به اینکه هدف اصلی برنامه چه بوده است، به گردآوری آن دسته از اطلاعات ارزیابی می‌پردازد که بتواند میزان توان برنامه را در برآوردن نیازهای افراد ذی‌ربط بسنجد.

۶- الگوهای مبتنی بر مدافعه

- در این دسته الگوها از طریق برقراری فرآیندی شبه قانونی و شنیدن آراء و نظرهای مدافعان و غیر مدافعان، درک افراد را از برنامه می‌سنجد.

۷- الگوهای کاربردگرا

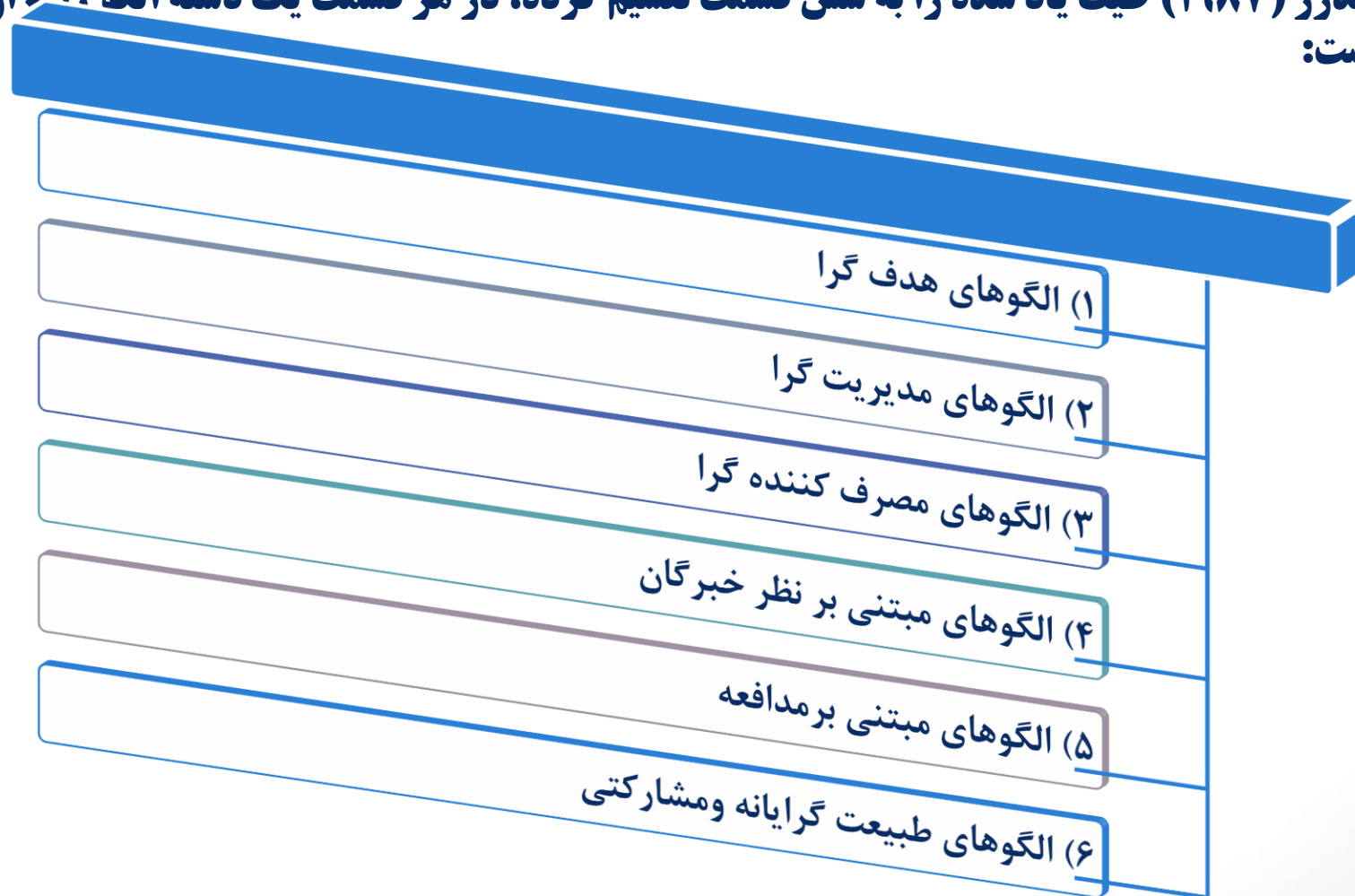
- در این دسته الگوها، اطلاعات ارزیابی چنان گردآوری می‌شود که حداکثر استفاده را برای افراد ذی ربط داشته باشد. از جمله پیشنهاد دهندگان این دسته پاتون (۱۹۹۷) و الکین و همکاران (۱۹۷۹) است. تمرکز این دسته الگوها بر آن است که ابتدا استفاده کنندگان واقعی اطلاعات ارزیابی مشخص شود. سپس به وسیله ارزیابی، اطلاعاتی فراهم شود که برای آنان بیشترین کاربرد را دارد.

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

الگوهای ارزشیابی آموزشی به دو دسته کلی کمی و کیفی تقسیم می شوند. اگر این دو دسته الگو پر دو انتهای یک طیف قرار داده شوند، به طوری که در یک انتهای طیف الگوهای کاملاً کمی و در انتهای دیگر آن الگوهای کاملاً کیفی قرار داشته باشد، الگوهای مختلف ارزشیابی میان آن دو انتها واقع می شوند.

ورتن و ساندرز (۱۹۸۷) طیف یاد شده را به شش قسمت تقسیم کرده، در هر قسمت یک دسته الگو قرار داده اند. این دسته ها به قرار زیر است:

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

الگوها	پیشنهاد دهندگان	مخاطبان اصلی	مفروضات مورد توافق	روشهای ارزشیابی	پیامدهای مورد نظر	نوع پرسشهای ارزشیابی
۱- هدف گرا	تایلر	مدیران	هدفهای مشخص؛ متغیرهای کمی برون داد	هدفهای عملکردی؛ آزمون پیشرفت تحصیلی	بهره وری؛ پاسخگویی	– آیا سادگیرندگان به هدفهای آموزشی دست یافته اند؟ – آیا معلمان به تحقق هدفها کمک می کنند؟
۲- مدیریت گرا (سیپ)	اتافل بیم	تصمیم گیرندگان و مدیران	هدف های کلی و ملاکها	بررسیهای پیمایشی؛ پرسشنامه؛ مصاحبه	اثر بخشی؛ کنترل کیفیت	– آیا برنامه اثر بخشی دارد؟ – چه بخشی از برنامه اثر بخشی دارد؟
۳- هدف – آزاد	اسکربون	مصرف کنندگان	عواقب؛ ملاکها	کنترل ناریها؛ تحلیل منطقی؛ طریقه عمل (مدوس اپراندی)	انتخاب مصرف کننده؛ عام المنفعه	– تمام اثرهای برنامه چیست؟
۴- مبتنی بر نظر خبرگان	ایزور	خبرگان؛ مصرف کنندگان	نقد تخصصی؛ استانداردها	بازنگری انتقادی	بهبود معیارها	– آیا منتقد متخصص، برنامه را تأیید می کند؟
۵- اعتبار سنجی	انجمن نورث – سنترال	مدرسان، جامعه	ملاکها؛ هیئت همگنان؛ رویه ها	بازدید به وسیله هیئت همگنان، ارزشیابی درونی	صلاحیت تخصصی؛ ارتقای کیفیت	– از نظر متخصصان، برنامه مورد ارزشیابی چه رتبه ای را حائز است؟
۶- مبتنی بر منافع	ولف و سایرین	هیئت داوران	رویه ها و قضات	شیوه های شبه قانونی	توافق	– ادعاهای له و علیه برنامه چیست؟
۷- اجرای عمل	استیک؛ پارلت – هامیلتون	افراد حرفه ای	فعالیت ها و اقدامات	بررسیهای موردی؛ مصاحبه؛ مشاهده	درک؛ تنوع	– برنامه از دیدگاه افراد مختلف چگونه جلوه می کند؟
۸- طبیعت گرایانه و مشارکتی	گویا و لینکلن؛ پانولو فرر	دست اندرکاران و مصرف کنندگان	مشارکت افراد ذی نفع و ذی ربط	طبیعت گرایانه؛ مردم شناختی؛ کل گرا؛ دسته جمعی	درک و آگاهی افراد؛ آثار	– از نظر افراد ذی نفع و ذی ربط، هدفهای برنامه چیست؟ – به نظر آنان موفقیت ها و عدم موفقیت های برنامه چیست؟

دکتر
عبادی

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

در **این جدول**، هر چه از الگوهای دسته اول به سمت الگوهای دسته هشتم حرکت کنیم، ملاحظه می شود که روش های ارزشیابی از داده های کمی به تدریج به سوی داده های کیفی گرایش می یابند. علاوه بر آن مشارکت افراد در انجام ارزشیابی افزایش می یابد. به طوری که در دسته اول نقش ارزیاب بسیار تعیین کننده است، در حالی که در دسته هشتم افرادی که تحت تأثیر برنامه قرار گرفته اند به طور فعال در فرایند قضاوت و ارزشیابی مشارکت می کنند. این افراد نقش تعیین کننده ای در نتیجه ارزشیابی دارند. به عبارت دیگر، هر چه از بالای جدول به سوی پایین حرکت کنیم، روش های ارزشیابی از تکیه بر شیوه های عینی (کمی) فاصله گرفته، به شیوه های ذهنی (کیفی) نزدیک تر می شوند. البته لازم است یادآوری کنیم که در ارزیابی های آموزشی از شیوه های کمی و شیوه های کیفی به عنوان مکمل استفاده می شود.

الگوی ارزیابی تحقق هدفها

در این دسته الگوها، مفروض اول آن است که هدف های برنامه مورد ارزیابی از قبل مشخص است. مفروض دیگر این است که متغیرهای برون داد را می توان به صورت کمی اندازه گیری کرد.

روش مورد استفاده در این دسته الگوها استفاده از هدف های عملکردی و آزمون های پیشرفت تحصیلی است.

اسمیت و تایلر از جمله اولین پیشنهاد دهندگان الگوی تحقق هدفها هستند. از جمله افراد دیگری که برای این دسته الگوها پیشنهادها و آثاری ارائه داشته اند می توان به **پروسس، بلوم و همکاران** و **پاپهام** اشاره کرد.

الگوی ارزیابی مدیریت گرا

از الگوی مدیریت گرا تحت عنوان الگوی تصمیم گرا نیز یاد می شود.

این الگو درباره اثربخشی فعالیت های آموزشی به قضاوت پرداخته، دستیابی به کیفیت مورد نظر را امکان پذیر می کند. .
معروف ترین الگوی این دسته الگوی **سیپ** است.

این الگو شامل چهار نوع ارزیابی است؛ **زمینه، درون داد، فرایند و برون داد.**

از جمله پیشنهاددهندگان این دسته الگوها می توان به **استافل بیم و همکاران و الکین** اشاره کرد.

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

الف) روش محور

ب) ارزش محور

ج) مصرف محور

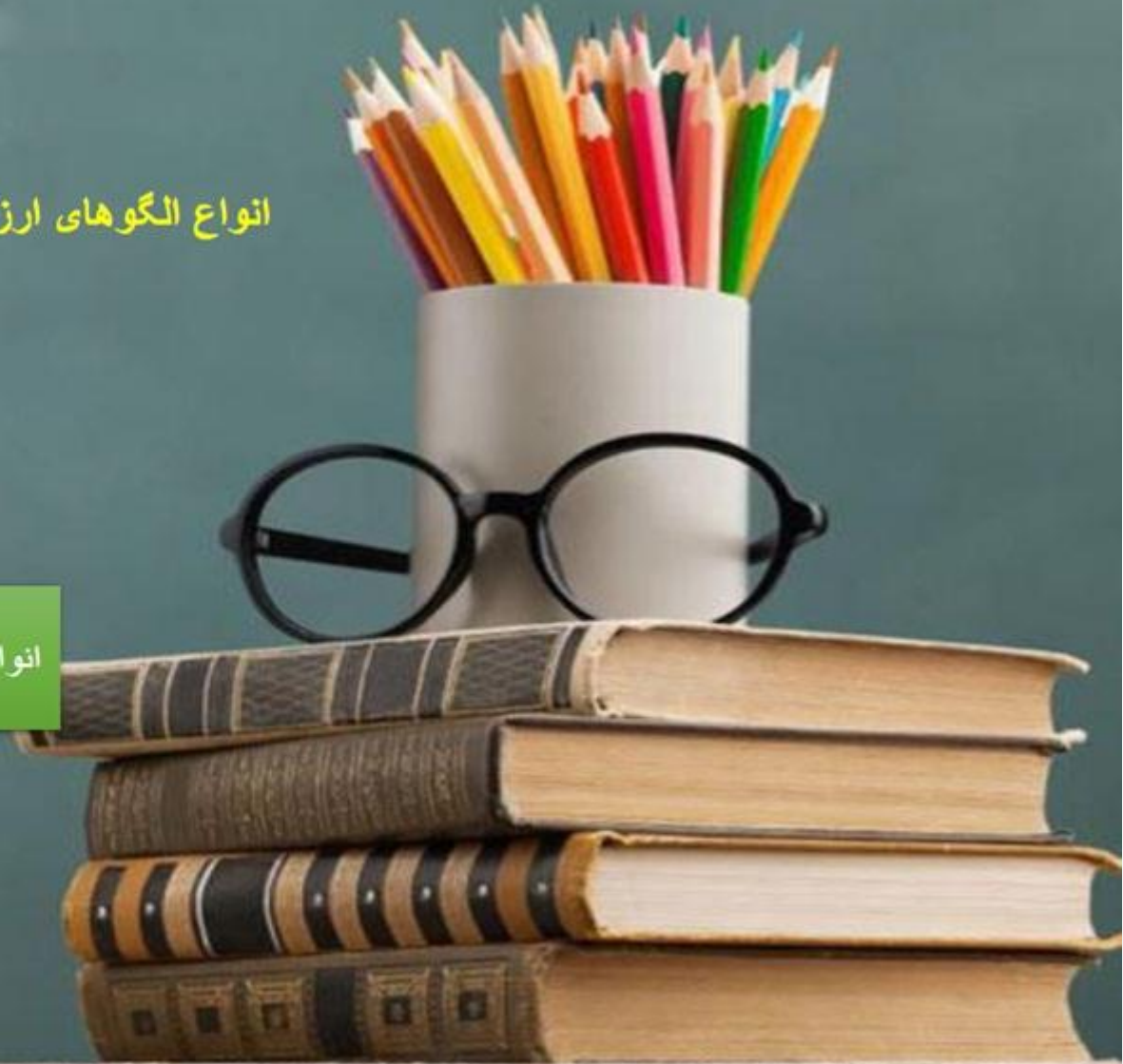
انواع الگوهای ارزشیابی:

1) مبتنی بر سنجش پیامد

2) مبتنی بر پژوهش یا روش شناسی کمی

3) مبتنی بر روش طبیعت گرایانه

انواع الگوهای روش محور

دکتر
عبادی

رویکردهای مختلف ارزشیابی و انواع الگوهای ارزشیابی

ارزشیابی بر مبنای سنجش پیامد:

الگوی ارزشیابی تایلر یکی از قدیمی ترین الگوهاست.

هدف این الگو: آیا برنامه درسی به اهداف خود رسیده یا خیر؟؟!!

مراحل اساسی ارزشیابی مبتنی بر هدف:

1) تعیین هدف های کلی و دقیق

2) طبقه بندی اهداف

3) بیان اهداف به صورت رفتاری

4) یافتن موقعیت هایی که در آن ها بتوان دستیابی به اهداف را نشان داد

5) تهیه روشها و فنون اندازه گیری. مثل پرسشنامه و آزمون استاندارد و ...

6) گردآوری داده های مربوط به عملکرد یادگیرندگان

7) مقایسه داده های مربوط به عملکرد با اهداف رفتاری

در آموزش و پرورش فعالیت ارزشیابی می تواند از يك روز آموزشی کلاسي تا تمامی نظام آموزشی را شامل شود.

دکتر
عبادی